

Historia i najstarsze okazy minerałów w kolekcji Muzeum Mineralogicznego Uniwersytetu Wrocławskiego

Iwona Korybska-Sadło¹

History of the Mineralogical Museum of the University of Wrocław and the oldest mineral specimens in its collection. Prz. Geol., 65: 150–153.

A b s t r a c t. Mineralogical Museum in Wrocław was founded in 1811 by Karl von Raumer who became the first principal of the institution. Before 1945, a collection of several specimens increased to 13,470. Unfortunately, part of the collections along with inventory books were destroyed during World War II and many specimens were lost forever. The object of my research is both the history of the MM and oldest part of the collection, gathered between 1811 and 1855. Currently, there are about 400 minerals collected during that period. Most of them came from European countries and were donated by museum directors and famous collectors. They deserve attention because all the specimens were collected before the creation of the IMA (International Mineralogical Association) and they include very rare minerals.

Keywords: 19th century, mineral specimens, historical collections of minerals, University of Wrocław

W dawnych czasach kolekcjonowanie okazów minerałów wynikało zazwyczaj z fascynacji ich niezaprzeczalnym pięknem. Najczęściej podziw budziło niezwykle zabarwienie pojedynczych kryształów (lub skupień), sposób wykształcenia ścian czy efekty optyczne widoczne na powierzchni i wewnątrz minerałów. Wyrazem tych skłonności były kolekcje okazów mineralogicznych, a ich gromadzenie nie było domeną jedynie władców i arystokratów, co mogłoby wynikać z ich statusu ekonomicznego i wyższego poziomu wykształcenia. Takie zbiory tworzyli przede wszystkim naukowcy, dla których stanowiły one najczęściej podstawę i punkt wyjścia do rozmaitych dociekań o charakterze teoretycznym lub praktycznym. Należy zauważyć, że minerały znajdowały się też w najstarszych znanych kolekcjach przyrodniczych pochodzących z przełomu XVI i XVII w., należących do włoskich aptekarzy Francesco Calzolariego z Werony (1521–1600) i Ferranteo Imperato z Neapolu (1550–1631) (Machłajewska & Krzeszowska, 2013). W Polsce okazy minerałów w formie uporządkowanego zbioru przyrodniczego zostały opisane m.in. przez ks. Krzysztofa Kluka w drugim tomie jego monografii zatytułowanej „Rzeczy kopalnych osobliwie zdniejszych szukanie, poznanie i zażycie” wydanej w Warszawie w 1782 r.

W XVIII w. odnotowano gwałtowny rozwój nauk o Ziemi i w tym czasie liczne europejskie muzea znacząco powiększyły swoje zbiory, m.in. poprzez nabywanie wielu okazów minerałów od znanych zbieraczy i kolekcjonerów. Już w 1753 r. Londyńskie Muzeum Historii Naturalnej dzięki pozyskaniu zbiorów od sir Hansa Sloane’a stworzyło bazę minerałów, liczącą obecnie ok. 14 tys. okazów (www.nhm.ac.uk). W 1765 r. Akademia Górnicza we Freibergu, jako pierwsza w Niemczech, udostępniła szerszej publiczności ogromną mineralogiczną kolekcję dydaktyczną. Kilka lat później, w 1781 r., Muzeum Historii Natural-

nej w Berlinie zakupiło prywatną kolekcję minerałów od Carla Abrahama Gerharda. Stała się ona podstawą założonego w tym czasie „Królewskiego Gabinetu Minerałów” (<http://euromin.w3sites.net>). Również w Paryżu w 1793 r. powstało Narodowe Muzeum Historii Naturalnej, którego pierwsze okazy minerałów pochodziły z 1626 r. (www.mnhn.fr).

Najstarsze polskie kolekcje przyrodnicze pochodzą z początku XIX w. Zbiór „naturaliów” księdza Leopolda Jana Szersznika po raz pierwszy udostępniono publicznie w 1802 r. w powstałym w tym czasie Muzeum w Cieszynie. Prawie równoległy zbiór Baltazara Hacqueta został zakupiony i zaprezentowany przez Gabinet Mineralogiczny Collegium Physicum Szkoły Głównej Koronnej w 1810 r. (Machłajewska & Krzeszowska, 2013).

Obecnie w naukach mineralogicznych obserwujemy szczególne zainteresowanie dawnymi kolekcjami minerałów, niezależnie od często zawiłych ich losów związanych z historiami różnych narodów i państw, są one często traktowane jako element przyrodniczego dziedzictwa narodowego. Ten praktyczny nurt rozważań znalazł swoje odbicie w formie wielu wystąpień naukowych w postaci referatów dotyczących zachowanych dawnych kolekcji minerałów, prezentowanych na międzynarodowej konferencji naukowej Minerals and Museums zorganizowanej w 2012 r. w Dreźnie (Niemcy) pod egidą International Mineralogical Association (IMA). Zaprezentowano tam m.in. kolekcje minerałów Habsburgów (Papp, 2012), wiedeńską kolekcję minerałów z Muzeum Historii Naturalnej (Hammer & Pertlik, 2012). W Dreźnie ogłoszono również prelekcję, której tematem była 200-letnia historia Muzeum Mineralogicznego (MM) Uniwersytetu Wrocławskiego (Bogdański & Gunia, 2012).

Celem pracy jest prezentacja najstarszych okazów z kolekcji MM Uniwersytetu Wrocławskiego im. prof. Kazi-

¹ Instytut Nauk Geologicznych, Wydział Nauk o Ziemi i Kształtowania Środowiska, Uniwersytet Wrocławski, pl. Maxa Borna 9, 50-204 Wrocław; iwona.korybska-sadlo@uwr.edu.pl.

mierza Maślankiewicza w kontekście bogatej przedwojennej historii tej placówki. Intencją autorki jest krótkie opisanie prawdopodobnie najstarszych okazów minerałów w Polsce, których pochodzenie i rok pozyskania są dość dobrze udokumentowane. Być może będzie to początek cyklu artykułów poświęconych historii kolekcjonowania minerałów w Polsce. Ich treść powinna obejmować historię muzeów, a przede wszystkim opis dawnych okazów minerałów o znaczeniu historycznym. Należy pamiętać o tym, że mogą się one znajdować nie tylko w ośrodkach naukowych, ale także w niewielkich, regionalnych placówkach wystawienniczych i lokalnych muzeach przyrodniczych, prowadzonych często przez osoby prywatne.

HISTORIA ZBIORÓW MUZEUM MINERALOGICZNEGO WE WROCŁAWIU

Historia MM we Wrocławiu rozpoczęła się ponad 200 lat temu od założenia w 1811 r. Gabinetu Mineralogicznego przez ówczesnego radcę berlińskiego ministerstwa górnictwa prof. K. von Raumera. Był on pierwszym geologiem w historii Królewskiego Uniwersytetu Śląskiego, który powstał rok wcześniej przez połączenie Akademii Leopoldyńskiej z Uniwersytetem Viadrina przeniesionym z Frankfurtu nad Odrą. Utworzona wówczas Katedra Geognozji (geologii) nie posiadała jednak żadnych zbiorów dydaktycznych. Pierwszy bardzo skromny zestaw minerałów i skał pochodził z Wyższego Urzędu Górniczego we Wrocławiu. W 1815 r. Raumer uzyskał pozwolenie na zakup za kwotę czterech tysięcy talarów m.in. prywatnej kolekcji od radcy górnictwa Heinricha Wilhelma Meudera z Freibergu. Zbiór ten obejmował wiele bardzo cennych minerałów pochodzących z Gór Kruszcowych (Völkel, 2002). W tym samym czasie władze Uniwersytetu Wrocławskiego na potrzeby zbiorów przekazały pięć pomieszczeń znajdujących się na poddaszu budynku tzw. Konwiktu przy ul. Kuźnicznej 35 (obecnie zajmowanych przez Collegium Anthropologicum).

W 1819 r., po odejściu K. von Raumera, dyrektorem Gabinetu Mineralogicznego został pochodzący z Norwegii prof. fizyki Henrik Steffens. Ten wszechstronnie uzdolniony nowy dyrektor i naukowiec zajmował się również mineralogią, antropologią, fizjologią i filozofią przyrody (Grodzicki, 2003). W trakcie swojego kierowania placówką podarował Uniwersytetowi Wrocławskiemu swoją prywatną kolekcję minerałów z Norwegii, której większość okazów wciąż znajduje się w obecnym MM. Opracował on również jeden z pierwszych kompletnych podręczników mineralogii zatytułowany „Vollständiges Handbuch der Oryktognosie” (ukazał się on w czterech tomach), a w latach 1811–1824 prowadził badania zakończone odkryciem nowego minerału pod nazwą „ivait” (wówczas nazywanego też lievrytem). W 1832 r. H. Steffens opuścił Wrocław i przeniósł się do Berlina. W uznaniu jego zasług dla miasta budynek Konwiktu przy ulicy Kuźnicznej 35 we Wrocławiu został nazwany „domem Steffensa”.

Kolejnym dyrektorem Gabinetu Mineralogicznego został znakomity mineralog Ernst Friedrich Glocker, prof. zwyczajny Uniwersytetu Śląskiego. Napisał on w 1847 r. m.in. pracę „Synopsis mineralium”, która była tabelarycznym zestawieniem znanych wówczas minerałów. Równie ważnymi pozykami z tego okresu jego twórczości były:

„Zarys mineralogii z dodatkiem geologii i petrografii” z 1839 r. oraz „Podręcznik Mineralogii” (1831). Glocker zasłynął też w środowisku naukowym jako odkrywca dziewięciu nowych minerałów i autor siedmiu nowych ich nazw.

Następcą Glockera był słynny geolog i paleontolog prof. Ferdynand Römer, który równocześnie, aż do swojej śmierci w 1891 r., kierował Katedrą Geologii i Mineralogii. Za czasów jego zarządzania kolekcja minerałów znacząco się powiększyła, stworzono także zestaw okazów paleontologicznych. W 1856 r. został zakupiony zbiór skamieniałości sylurskich, a w 1857 r. pozyskano okazy flory karbońskiej pochodzące z wałbrzyskich kopalń i należące do tamtejszego mistrza górniczego Carla Augusta Bockscha. W 1866 r., Królewski Wyższy Urząd Górniczy we Wrocławiu przekazał do muzeum MM zbiór śląskich skał i skamieniałości, a zbiory powiększono dodatkowo o liczne okazy paleontologiczne zebrane przez samego Römera podczas jego licznych podróży (m.in. po Ameryce Północnej, Skandynawii i Rosji). Kolekcja mineralogiczna została znacząco wzbogacona o nowe próbki w 1863 r., kiedy to zakupiono minerały z kolekcji nauczyciela Felixa Rennschmidta. Władze uniwersytetu, żeby zapobiec przejściu F. Römera na Uniwersytet w Getyndze, wybudowały w latach 1865–1866 dwupiętrowy gmach na rogu ulic Szewskiej i Grodzkiej, w którym całe drugie piętro przeznaczono na potrzeby Muzeum Mineralogicznego i Geologicznego (Sachanbiński & Wierzbicki, 1987).

Głównym celem tego projektu było udostępnienie zbiorów muzealnych dla szerszej publiczności. Pomagali w tym m.in.: prof. Martin Websky (twórca sali z minerałami śląskimi) oraz ówczesny kustosz dr Hans Fiedler, autor pierwszej monografii o minerałach Dolnego Śląska. Powstał też pierwszy przewodnik po muzeum, opublikowany przez F. Römera w 1868 r.

W 1871 r. Gabinet Mineralogiczny przemianowano na Instytut Mineralogiczny, a w 1880 r. uzyskał on też status Muzeum Mineralogicznego. Na stanowisku profesora mineralogii w Katedrze Geologii i Mineralogii w latach 1855–1892 byli zatrudniani wybitni naukowcy, m.in. Martin Websky (odkrywca trzech nowych minerałów), Arnold von Lasaulx (specjalista od optyki kryształów i wynalazca soczewki polaryzacyjnej) oraz Theodor Liebisch i Andreas Arzruni.

Od 1892 r. obowiązki kierownika MM przejął prof. Carl Hinze, a w 1897 r. władze uniwersyteckie dokonały podziału zbiorów muzealnych na zbiór mineralogiczny, który stał się częścią MM, oraz zbiór paleontologiczny i petrograficzny, który trafił do nowo powstałego Instytutu Geologiczno-Paleontologicznego. W latach 1892–1917 Instytut Mineralogiczny zyskał nową pracownię mikroskopii optycznej oraz uruchomiono nowe laboratorium chemiczne. Uniwersytet Śląski we Wrocławiu stał się wówczas jednym z wiodących w świecie ośrodków nauk mineralogicznych (Kaufman, 1911). Profesor C. Hinze napisał liczący ok. pięć tys. stron podręcznik do mineralogii zatytułowany „Handbuch der Mineralogie”.

W 1917 r. stanowisko dyrektora Instytutu Mineralogii objął prof. Ludwig Milch, autor wielu prac dotyczących granitu Karkonoszy. Za jego kierownictwa powstał Instytut Mineralogiczno-Petrograficzny i Muzeum. Ostatnim przedwojennym dyrektorem tych placówek w latach

1929–1945 był prof. Kurt Spangenberg, badacz kruszców i rud chromu występujących na Dolnym Śląsku. W 1945 r. zbiory ewakuowano do Strzegomia i Świerzawy, dzięki czemu nie uległy one większemu rozproszeniu. Do Wrocławia powróciły po II wojnie światowej (choć tylko w części), m.in. dzięki staraniom prof. dr. K. Maślankiewicza i dziekana Wydziału Nauk Przyrodniczych doc. dr. Edwarda Zubika (Grodzicki, 2003).

ZBIÓR OKAZÓW MINERAŁÓW Z LAT 1811–1855

Najstarsze okazy z kolekcji MM Uniwersytetu Wrocławskiego pochodzą z lat 1811–1855, kiedy to pracami muzeum kierowali: K. von Raumer, H. Steffens i E.F. Glocker. Dzięki licznym darczyńcom i przekazaniu prywatnych kolekcji przez ówczesnych kierowników Gabinet Mineralogiczny stawał się powoli poważnym ośrodkiem dydaktyczno-wystawienniczym. Duży rozkwit muzeum miał jednak miejsce w drugiej połowie XIX w. dzięki staraniom Römmera (Römer, 1868).

Jak wykazała wykonana przeze mnie kwerenda zbiorów MM, ilość okazów pochodząca z wczesnego okresu działalności muzeum stanowi obecnie niecałe 3% minerałów zgromadzonych w latach 1811–1945. Niestety na podstawie dostępnych informacji nie sposób ocenić jaka część kolekcji przetrwała II wojnę światową. Najstarsze okazy pochodziły przede wszystkim ze zbiorów górniczych. Pierwszy zbiór stanowiący kolekcję dydaktyczną został zakupiony w 1815 r. i z niego zachowało się tylko kilka okazów. W MM Uniwersytetu Wrocławskiego znajdują się również minerały z Niemiec, Szwecji i Czech podarowane przez H. Steffensa w latach 1819–1932. Obecnie w zbiorach muzealnych znajduje się 97 okazów podarowanych przez H. Steffensa. Natomiast te pozostawione przez Glockera stanowią prawie 40% minerałów z lat 1811–1855 i pochodzą głównie z obecnego obszaru Polski oraz Czech, Austrii i Niemiec. W zbiorach z tamtych czasów znajdują się też okazy podarowane przez słynnego niemieckiego kolekcjonera Friedricha Tamnau, którego kolekcje znajdują się m.in. w Berlińskim Muzeum Historii Naturalnej i na Uniwersytecie Technicznym w Berlinie. Kilka z nich zostało również podarowanych przez Muzeum Uniwersyteckie w Berlinie.

NAJSTARSZE OKAZY MINERAŁÓW

W wyniku działań wojennych zniszczeniu uległy księgi inwentarzowe, dlatego określenie pierwotnej wielkości kolekcji mineralogicznej z okresu przed II wojną światową nie jest możliwe. Jedyne dane, jakie zachowały się do czasów obecnych, pochodzą z 1868 r., kiedy to F. Römer napisał przewodnik po nowo powstałym Muzeum Mineralogicznym. Można się z niego dowiedzieć, że mineralogiczny zbiór dydaktyczny liczył wówczas 1700 okazów, a kolekcja główna 7 tys. okazów. Opis tzw. sali śląskiej nie zawiera jednak informacji o liczbie znajdujących się tam minerałów.

Podsumowując, zbiory mineralogiczne w 1868 r. liczyły co najmniej 8,7 tys. okazów (Römer, 1868). Obecnie w MM znajduje się 399 takich, które można przypisać do okresu 1812–1855. Prawdopodobnie część minerałów posiadających adnotacje „stary zbiór” również pochodzi

z tego okresu. Niestety ze względu na brak etykiet, które się nie zachowały lub zaginęły po II wojnie światowej, nie jest możliwe ustalenie czasu ich pozyskania.

Najliczniejszą grupę (169 okazów) stanowią krzemiany (wg klasyfikacji Strunza), drugie co do liczebności są węglany (77 okazów). Wśród najstarszych minerałów nie ma boranów (grupa VI wg klasyfikacji Strunza-Nickela). Minerale pozyskane przez muzeum w tym okresie pochodzą przede wszystkim z Europy, jest też kilka zebranych w obu Amerykach i Azji, a także jeden z Afryki (turmalin z wybrzeża Tunisu, podarowany przez Glockera). W kolekcji znajdują się również minerały uznawane za spotykane bardzo rzadko – wityryt, stolcyt, nakryt, oraz rzadko, takie jak: uraninit, spodumen, skutterudyt, natryt, mejonit.

Na uwagę zasługują zwłaszcza minerały, które wg zachowanych metryk, są starsze niż ich odpowiedniki zatwierdzone przez IMA jako G (*grandfathered*) lub Rd (*redefined*) (www.ima-mineralogy.org).

Tryplit ($Mn^{2+}, Fe_{2+}_2(PO_4)$ (F, OH), krystalizujący w układzie jednoskośnym. Nazwany od greckiego *triplos*, co nawiązuje do charakterystycznego trójkierunkowego przełamania. Pierwszy okaz wg IMA został znaleziony we Francji i opisany w 1813 r. w pracy „Handbuch der Mineralogie” (Hausmann, 1813). Okaz muzealny (ryc. 1A – patrz str. 134) jest oznaczony numerem MMUWr II-9658, ma w przybliżeniu wymiary: 80 × 38 × 37 mm. Treść metryczki znajdującej się na okazie: Tryplite, Schönfeld b. Schlaggenwald, Bohmen, 1805, Tamnau.

Chryzotyl $Mg_3(Si_2O_5)(OH)_4$, krystalizujący w układzie jednoskośnym. Nazwany od greckiego *chrysos* (złoto) i *tilos* (włókno, nić). Według IMA, po raz pierwszy został znaleziony w Polsce i opisany w 1843 r., w Gelehrte Anzeigen (Von Kobell, 1843). Okaz muzealny (ryc. 1B – patrz str. 134) jest oznaczony numerem inwentaryzacyjnym MMUWr IV-4796, przybliżone wymiary: 54 × 44 × 8 mm. Treść metryczki: Serpentin (alte Etiqu Serpentin. Fossil zwischen Seifenstein u. Serpentin), 1823, Grube Reicher Trost. Reichenstein. Schlesien.

Kankrynit $(Na, Ca)_8(Al_6Si_6O_{24})(CO_3, SO_4)_2 \cdot 2H_2O$, krystalizujący w układzie heksagonalnym. Jego nazwa pochodzi od nazwiska rosyjskiego ministra finansów Egora. F. Kankrina. Pierwszy okaz wg IMA został znaleziony w Rosji i opisany w 1833 r., w Elemente der Krystallographie (Rose, 1833). Okaz muzealny (ryc. 1C – patrz str. 134) jest oznaczony numerem inwentarzowym MMUWr II-8638, przybliżone wymiary: 87 × 45 × 37 mm. Treść metryczki: Cancrinit, Sodalith, Miask am Ural, 1820, Gebhard.

Willemit Zn_2SiO_4 , krystalizujący w układzie trygonalnym. Nazwany od imienia króla Niderlandów Wilhelma I. Pierwszy okaz został znaleziony w Belgii i opisany w 1830 r. w Jahrbuch für Mineralogie, Geognosie, Geologie und Petrefaktenkunde (Levy, 1830). Okaz muzealny (ryc. 1D – patrz str. 134) ma nr inwentarzowy MMUWr II-16459, przybliżone wymiary: 70 × 43 × 45 mm. Opis na współczesnej metryczce: Willemit, Stirling Hill, New Jersey, USA, 1827, Hales.

Danalit $Fe_4^{2+}(Be_3Si_3O_{12})S$, krystalizujący w układzie regularnym. Nazwany na cześć słynnego amerykańskiego mineraloga Jamesa D. Dana. Pierwszy okaz został znaleziony w USA i opisany w 1866 r. w American Journal of Science and Arts (Cooke, 1866). Okaz muzealny (ryc. 1E – patrz str. 134) jest oznaczony numerem inwentarzowym

MMUWr II-8737, przybliżone wymiary $55 \times 45 \times 23$ mm. Treść metryczki na okazie: Danalith, Rockport, Mine. J. Monke. 7.590, 1844.

Emplektyt CuBiS_2 , krystalizujący w układzie rombowym. Nazwany od greckiego słowa *emplektos*, oznaczającego spleciony, co nawiązuje do współwystępowania z kwarcem w typowej lokalizacji Antonsthal w Niemczech. Według IMA po raz pierwszy minerał ten został znaleziony w Niemczech i opisany w 1855 r. w Uebersicht der Resultate Mineralogischer Forschungen im Jahre 1853 (Kengott, 1855). Okaz muzealny (ryc. 1F – patrz str. 134) jest oznaczony numerem inwentarzowym MMUWr II-13928, ma przybliżone wymiary: $60 \times 55 \times 11$ mm. Treść metryczki, znajdującej się na okazie: Kupferwismuthglanz, Grb. Tannebaum am Hirschstein, Schwarzenberg, Sachsen. 1849. Hütteinsf. Schneider.

PODSUMOWANIE

Historyczną kolekcję minerałów znajdującą się w zbiorach Muzeum Mineralogicznego we Wrocławiu można podzielić na trzy główne okresy. Pierwszy obejmuje czas od założenia Gabinetu Mineralogicznego do roku 1855, drugi – kiedy kierownikiem muzeum był Ferdynand Römer – do 1892 r., oraz trzeci – od 1892 r. do końca II wojny światowej. Okresy te różnią się przede wszystkim ilością pozyskanych okazów. Z najbardziej interesującego, historycznego punktu widzenia, pierwszego okresu działalności muzeum nie zachowało się zbyt wiele okazów. W 1868 r. F. Römer w swojej pracy dotyczącej nowo powstałego MM we Wrocławiu przedstawia stan minerałów, który liczył wówczas 8,7 tys. okazów. Obecnie ilość okazów zebranych do 1855 r. wynosi ok. 400. W zachowanej kolekcji znajdują się minerały spotykane bardzo rzadko i rzadko, jednak na szczególną uwagę zasługują minerały nabyte przed powstaniem International Mineralogical Association (1958 r.), a jednocześnie są starsze lub równoległe z przedstawianymi przez IMA jako najstarsze.

Praca ta ma na celu przedstawienie historii zbioru mineralogicznego i pokazanie najstarszych okazów znajdujących się w zbiorach uniwersyteckiego Muzeum Mineralogicznego im. Kazimierza Maślankiewicza we Wrocławiu. Od strony mineralogicznej, próbki te są szczególnie cenne i przed ich ekspozycją powinny zostać poddane intensywnej konserwacji. Dlatego nadrzędnym celem tej pracy jest rozpropagowanie historycznych kolekcji mineralogicznych jako elementu przyrodniczego dziedzictwa

narodowego, które należy udostępnić szerszemu gronu odbiorców.

Autorka serdecznie dziękuje dr. hab. Piotrowi Guni oraz dr. Grzegorzowi Gilowi za recenzję artykułu oraz konstruktywne uwagi.

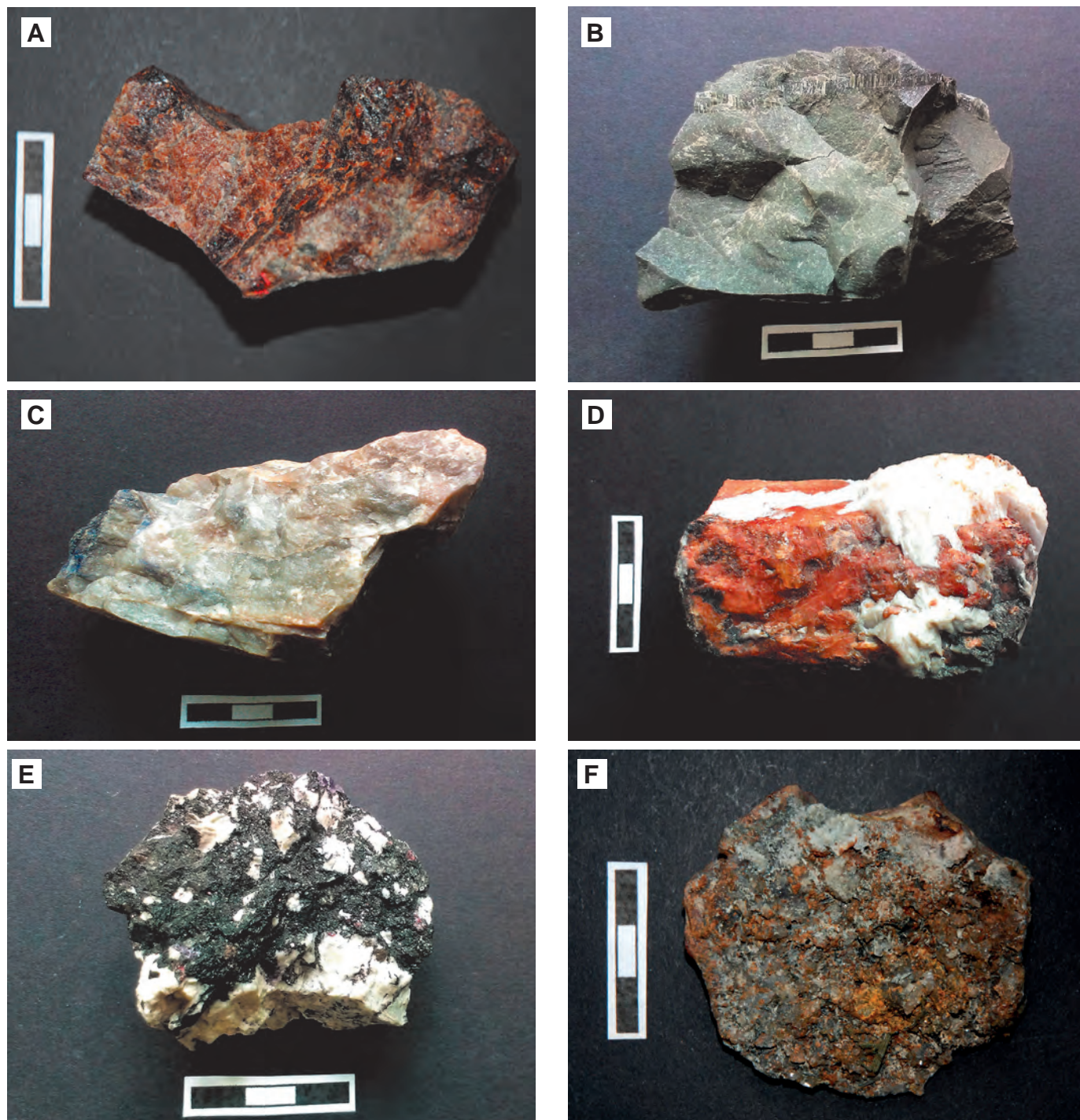
LITERATURA

- BOGDAŃSKI J. & GUNIA P. 2012 – History and collections of Mineralogical Museum of Wrocław University (1811–2011). 7th International Conference on Mineralogy and Museums. Mat. Konf. 27–29 sierpnia, 2012, 50–51.
- COOKE J.P. 1866 – On danalite, a new mineral species from the Granit of Rockport, Mass. Am. J. Sci. Arts, 92: 73–79.
- GRODZICKI A. 2003 – Historia nauk geologicznych na Uniwersytecie Wrocławskim 1811–2003. Wyd. UWroc.
- HAUSMANN J.F.L. 1813 – Triplit. Handbuch der Mineralogie, 1st. edition, 3: 1079–1080.
- HAMMER V.M.F & PERTLIK F. 2012 – The life and legacy of the mineralogist Rudolf Ignaz Koechlin (1862–1939): An exemplary curator of the famous mineral collection in the Natural History (Court) Museum Vienna. 7th International Conference on Mineralogy and Museums. Mat. Konf. 27–29 sierpnia, 2012, 54–55.
- <http://www.nhm.ac.uk/research-curation/collections/our-collections/mineral-collections/index.html>.
- <http://www.mnhn.fr/fr/collections/ensembles-collections/geologie/mineraux-gemmes>.
- http://euromin.w3sites.net/Nouveau_site/musees/berlin/old_MUSBERe.htm.
- <http://www.ima-mineralogy.org/Minlist.htm>.
- KAUFMAN G. 1911 – Festschrift zur Feier des hundertjährigen Bestehens der Universität Breslau, 2. Teil. Breslau.
- KENNGOTT A. 1855 – Emplektit (ein neuer wismuth-glanz), in Uebersicht der Resultate Mineralogischer Forschungen im Jahre 1853. T.O. Weigel Leipzig, 125–125.
- LEVY A. 1830 – Der willemitt. Jahrbuch für Mineralogie, Geognosie, Geologie und Petrefaktenkunde, 1: 71–71.
- MACHŁAJEWSKA I. & KRZESZOWSKA E. 2013 – Ekspozycje geologiczne w osiemnastowiecznym Naturalienkabinete księdza Leopolda Jana Szersznika z Cieszyna. Prz. Geol., 61: 25–29.
- PAPP G. 2012 – From palaces to museums: Pathways of aristocratic mineral collections to public institutions in Hungary during the 18–19th centuries. 7th International Conference on Mineralogy and Museums. Mat. Konf. 27–29 sierpnia, 2012, 47–48.
- ROSE G. 1833 – Cancrinit, in Elemente der Krystallographie, nebst einer tabellarischen Uebersicht der Mineralien. Ernst Siegfried Mittler, 155–156.
- RÖMER F. 1868 – Das mineralogische Museum der königlichen Universität, Breslau.
- SACHANBIŃSKI M. & WIERZBICKI Z. 1987 – Z dziejów zbiorów mineralogicznych Uniwersytetu Wrocławskiego. Pr. Geol.-Min., 10 (788): 185–202.
- VON KOBELL F. 1843 – Ueber den Spadait, eine neue Mineral-species, und über den Wollastonit von Capo di bove. Gelehrte Anzeigen, 17: 945–95.
- VÖLKELE H. 2002 – Mineralogen und Geologen in Breslau: Geschichte der Geowissenschaften an der Universität Breslau von 1811 bis 1945. Bode Verlag, Haltern.

Praca wpłynęła do redakcji 24.06.2015 r.
Akceptowano do druku 3.08.2015 r.

**Historia i najstarsze okazy minerałów w kolekcji Muzeum Mineralogicznego
Uniwersytetu Wrocławskiego (patrz str. 150)**

**History of the Mineralogical Museum of the University of Wrocław and the
oldest mineral specimens in its collection (see p. 150)**

Ryc. 1. **A** – tryplit (nr inw. MMUWr II-9658); **B** – azbest chryzotylowy (nr inw. MMUWr IV-4796); **C** – kankrynit (nr inw. MMUWr II-8638); **D** – willemit (nr inw. MMUWr II-16459); **E** – danalit (nr inw. MMUWr II-8737); **F** – emplektyt (nr inw. MMUWr II-13928). Wszystkie fot. I. Korybska-Sadło

Fig. 1. **A** – Tryplite (catalogue No. MMUWr II-9658); **B** – Chrysotile asbestos (catalogue No. MMUWr IV-4796); **C** – Cancrinite (catalogue No. MMUWr II-8638); **D** – Willemite (catalogue No. MMUWr II-16459); **E** – Danalite (catalogue No. MMUWr II-8737); **F** – Emplectite (catalogue No. MMUWr II-13928). All figs photo by I. Korybska-Sadło